

www.elsacademy.nl

Onderwijsvisie (d.d. 2022)

Wat? (missie)

De Nederlandse rechtenfaculteiten willen een nieuwe generatie juristen opleiden, zowel voor de juridische praktijk (togaberoepen en andere juridische functies in het bedrijfsleven, bij overheden en andere organisaties) als voor het juridisch-wetenschappelijke domein. In dat verband hebben vijf faculteiten zich gecommitteerd aan het stimuleren van Empirical Legal Studies in het kader van het Sectorplan Rechtsgeleerdheid. De ambitie is om meer onderzoekers aan de verschillende faculteiten in staat te stellen om empirische vragen te stellen en hen de empirische gereedschapskist te bieden om die vragen te beantwoorden. Aan de verschillende faculteiten worden nieuwe onderzoeksgroepen ingericht, waarin veelal juristen en sociale wetenschappers bijeenkomen en (interdisciplinair) samenwerken. Met de aanwas van jonge onderzoekers ontstaat een nieuwe generatie empirisch-juridische onderzoekers die op hun faculteiten empirisch-juridisch onderzoek aanjagen. De ambitie van dit speerpunt heeft evengoed betrekking op het onderwijs. De deelnemende faculteiten hebben toegezegd nieuwe vakken te ontwikkelen waardoor in het onderwijscurriculum zowel in de bachelor- als in de masterprogramma's wezenlijk aandacht voor ELS bestaat.¹

In het licht van deze gestelde doelen is het noodzakelijk dat *alle* juristen empirische gegevens kunnen interpreteren en gebruiken. Het is van belang dat juristen zich bewust zijn van de verschillende methoden van dogmatisch en empirisch onderzoek. Zij dienen aannames die ten grondslag liggen aan rechtsregels te kunnen identificeren. Bovendien is het van belang dat zij de effectiviteit van rechtsregels, andere juridische interventies en de werking van het recht in de praktijk kunnen beoordelen aan de hand van beschikbaar empirisch-juridisch onderzoek. Zij moeten empirisch onderzoek in het sociaalwetenschappelijke en rechtswetenschappelijke domein globaal kunnen beoordelen op kwaliteit (de sterke en zwakke punten van de methoden) en gemakkelijk kunnen samenwerken met afgestudeerden uit andere disciplines. Alle juristen dienen daarom over *passieve beheersing* van ELS te beschikken (d.w.z. 'learned consumers' van empirie te zijn).

---

¹ KPI 5: In het onderwijscurriculum van de betrokken faculteiten is zowel in de bachelor- als in de masterprogramma's wezenlijk aandacht voor ELS (lees: duiding van empirisch onderzoek).

Bovendien kan het behulpzaam zijn dat de nieuwe generatie juridische wetenschappers de aannames die ten grondslag liggen aan rechtsregels ook zelf kunnen toetsen en de effectiviteit van rechtsregels en andere juridische interventies en de werking van het recht in de praktijk zelf kunnen onderzoeken, al dan niet samen met wetenschappers uit andere disciplines. Deze nieuwe generatie juridische wetenschappers dient dan over een *actieve beheersing* van ELS te beschikken. Dat wil zeggen dat zij in staat zijn een empirisch-juridisch onderzoeksvoorstel te schrijven en daar waar nodig uit te voeren, zodat altijd de meest prangende juridisch-maatschappelijke problemen op de meest passende wijze worden onderzocht.

Het doel van deze onderwijsvisie is niet alleen de student als *T-shaped lawyer* op te leiden, maar tegelijkertijd de docentenstaf en promovendi verder op te leiden zodat zij methodenonderwijs kunnen verzorgen, empirisch-juridische scripties kunnen begeleiden en hun eigen onderzoek verder kunnen uitbouwen en verdiepen, waarmee zij het onderwijs weer kunnen verrijken.

Waarom? (visie)

Het recht opereert binnen een steeds complexere maatschappij gekenmerkt door digitalisering, duurzaamheid en globalisering. We hebben te maken met steeds meer (des)informatie. Het vertrouwen van de burger in de staat en de bestaande instituties staat onder druk. Met de groeiende kloof tussen de overheid en de burger neemt het belang van responsief recht waarbinnen de gebruiker van het recht centraal staat toe.

Empirische vaardigheden zijn noodzakelijk om een betere samenwerking te bewerkstelligen tussen juristen en academici uit andere disciplines. Ook is ELS van belang vanuit een didactisch perspectief als onderdeel van het academisch denkniveau; deze vaardigheden maken de student een betere jurist. ELS in het onderwijs voorziet in beter opgeleide promovendi en draagt daarmee bij aan betere voorstellen aan het begin van een PhD-traject. Betere onderzoeksvorstellen vergroten op hun beurt de kansen op financiering uit de derde geldstroom.

Hoe? (middelen)

Om dit te kunnen bereiken is nodig dat:

- elk *methodenvak* in de bachelor enige aandacht besteedt aan empirische onderzoeksmethoden (passief).²
- elk *inhoudelijk* vak empirische inzichten gebruikt met betrekking tot die inhoud zodat het recht altijd wordt ingebed in of getoetst aan de maatschappelijke realiteit (passief).³

---

² Denk voor BA1: Wat maakt rechtsgeleerdheid anders dan sociale wetenschappen? BA2: Wat is een empirische vraag, een positiefrechtelijke vraag, een rechtsvergelijkende vraag en een normatieve vraag? BA 3/BA scriptie: Hoe formuleer ik zelf een goede positiefrechtelijke, rechtsvergelijkende, empirische of normatieve vraag? Wat doe ik met empirische gegevens in mijn positiefrechtelijke of normatieve onderzoek? Welke empirische gegevens zijn betrouwbaar genoeg om te gebruiken en welke niet?

³ Denk aan de volgende vragen: Welke feitelijke aanname doet de rechter hier? Welke studies vormen de achtergrond van dit wetsvoorstel? Welk onderzoek heeft de Europese Commissie gedaan naar de maatschappelijke impact van deze maatregel en wat is niet onderzocht? Welke studies en cijfers zijn er over de huidige doorlooptijden in procedures en de ervaring van slachtoffers in de rechtszaal?

- ten minste één kernvak in de bachelor wordt aangeboden met verdieping in empirisch-juridische methoden (passief: gebruiken, duiden, evalueren op kwaliteit)
- ten minste één kernvak in de master wordt aangeboden met verdere verdieping in empirisch-juridische methoden (passief of actief).
- empirisch-juridische methoden blijvend worden verankerd in de vaardighedenlijnen van zowel de bachelor als de master op drie niveaus: oriënteren, verdiepen, beheersen.
- iedere master rechtsgeleerdheid een empirisch masterscriptietraject aanbiedt voor studenten die dat willen, waarin een empirisch-juridische scriptie kan worden geschreven met onderzoeksvorstel (passief-actief) of waarin al een klein empirisch-juridisch onderzoek wordt uitgevoerd (actief-actief).⁴
- iedere bachelor een voorbereidend (honours)vak of keuzevak aanbiedt als voorportaal voor een empirisch-juridische masterscriptie.
- faculteiten gedeelde keuzevakken (*shared master electives*) aanbieden op basis van hun eigen expertise, waarbij studenten zich in een vroeg stadium kunnen specialiseren en EC van andere faculteiten kunnen worden ingebracht in het eigen curriculum (van passief tot actief). Daarbij zou gebruik kunnen worden gemaakt van [edubadges](#) of een vergelijkbaar systeem.
- alle empirisch-juridische methodevakken van de promovendi-opleidingen worden opengesteld voor promovendi van andere faculteiten.
- alle faculteitsbesturen van de betrokken Faculteiten der Rechtsgeleerdheid zich expliciet committeren aan deze doelen.

De landelijke ELS Academy kan in dat verband fungeren als facilitator, coördinator en onderzoeksschool.

Op welke manier? (implementatie)

De state of the art⁵ is dat er nauwelijks expliciete aandacht is voor ELS in het hart van de reguliere bachelor en master. Wel bestaan er keuzevakken, minoren, honoursvakken en specifieke (onderzoeks)masters. Scriptietrajecten zijn enkel traditioneel dogmatisch. In de promovendi-opleiding is wezenlijk meer aandacht voor empirische onderzoeksmethoden, maar dit is alsnog beperkt én er geen sprake van (kennis)uitwisseling tussen de rechtenfaculteiten.

Wij hebben een stapsgewijs groeimodel voor ogen.

- Fase 1 (komende 1,5 jaar, incl. academisch jaar 2022-2023):
  - o Openstellen en uitbreiden van promovendi-opleidingen.

---

⁴ In de rechtswetenschap is het niet gebruikelijk om een onderzoeksvorstel als het eindproduct van een scriptietraject te zien. In andere disciplines is dit gebruikelijker. Een empirisch-juridische scriptie behelst in ieder geval een scriptie waarin reeds gedaan empirisch onderzoek wordt onderzocht en juridisch wordt geduid, bijvoorbeeld aan de hand van een *systematic literature review* (passief-actief) of een scriptie die verslag doet van zelfstandig uitgevoerd empirisch-juridisch onderzoek op beperkte schaal, denk aan interviews, het coderen en kwantitatief analyseren van rechtspraak of een uitgevoerd experiment (actief-actief). Een dergelijke scriptie kan een basis vormen voor een PhD-onderzoeksvorstel.

⁵ [Pannebakker E.S., Voskamp S., Zanger W.S. de & Pluut H. \(2020\), Onderweg naar morgen – een inventarisatie van empirische onderzoeksmethoden in juridisch onderwijs. Rapport t.b.v. de Stimuleringsactie Empirical Legal Studies fase II \(dossiërnummer SGWDB-2018\) \(. Coherent Privaatrecht, Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden & Universiteit Utrecht\), . Leiden: Platform Empirical Legal Studies.](#)

- Starten van masterscriptiepilots met als doel ook de docentencapaciteit opbouwen.
- Aandacht voor ELS inbrengen in bestaande methodenvakken (accent aanbrengen of verleggen).
- Aandacht voor ELS inbrengen in bestaande inhoudelijke vakken (accent aanbrengen of verleggen).
- Onderzoeken van de wensen van studenten (vraagkant) d.m.v. survey.
- Voorbereidingen treffen voor implementatie in methodenvakken en inhoudelijke vakken in bachelor en master.
  - Curriculaire plannen voor 2023/2024 gereed voor najaar 2022!
- Rol van ELS Academy uitbouwen: betrokkenen bij ELS Academy kunnen eigen bachelor- en mastervakken aanpassen, collega's enthousiasmeren mee te doen, gastcolleges geven, kennisclips en andere educatieve resources ontwikkelen en beschikbaar stellen en als vraagbaak dienen voor andere vakdocenten.
- Fase 2 (na 1,5 jaar, implementatie in academisch jaar 2023-2024):
  - Structurele verankering in de vorm van bijvoorbeeld een vast bachelorvak en een vast mastervak.
  - Het faciliteren van het schrijven van een ELS-masterscriptie voor iedere master rechtsgeleerdheid, bijvoorbeeld in de vorm van een vast ELS-masterscriptietraject.
  - Een vaste opstap voor een ELS-masterscriptietraject in de vorm van bijvoorbeeld een honoursvak of keuzevak.
  - Expliciete verankering in de vaardighedenlijnen van de faculteiten en het onderwijsbeleid op de langere termijn.
  - Implementatie gereed voor wat betreft de inhoudelijke vakken en de methodenvakken.
  - ELS Academy voorziet in het verder opleiden van docenten, biedt een platform voor het delen van ervaringen en kennis (zoals syllabi, sheets, vakbeschrijvingen, kennisclips), biedt een uitgebreid *methods portal* en organiseert workshops e.d. voor staf.